

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1934

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 46Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Γεωργίου Γ. Λαδά : «Βιβλιογραφικαὶ ἐρευναι ἀναφερόμεναι εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ», Ἀθήναι 1934.

Ὁ περυσινὸς ἐορτασμὸς τῆς 100ετηρίδος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κοραῆ ἐπροκάλεσε τὴν συγγραφὴν μερικῶν ἀξιολόγων πραγματειῶν⁽¹⁾ καὶ πολυαρίθμων πανηγυρικῶν, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἔλειψαν δυστυχῶς αἱ τόσον ἀλλότριαι πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ φιλαλήθους ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ τόσον ὑποτιμητικαὶ κατὰ βάθος τῆς μνήμης του ὑπερβολαί. Ἀλλὰ δὲν ἐγράφη κανένα μέγαλον συνθετικὸν ἔργον περὶ τοῦ Κοραῆ. Ὅχι μόνον διότι ἓνα σπουδαῖον ἐπιστημονικὸν ἔργον δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐτοιμασθῇ κατὰ τὸ μικρὸν σχετικῶς χρονικὸν διάστημα, τὸ ὅποιον κατὰ κανόνα διατίθεται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἰδιαίτερος πρὸς ἐτοιμασίαν τοιοῦτου ἐορτασμοῦ ὁ λόγος εἶναι πολὺ βαθύτερος.

Μία καθολικὴ μονογραφία περὶ τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, μετὰ τὸ μνημειῶδες ἔργον τοῦ Διονυσίου Θερεϊανοῦ, τὸ ὅποιον παραμένει μέχρι σήμερον ἡ ἀριωτέρα, ἢ μοναδικὴ ἰσως βιογραφία νεωτέρου Ἑλλήνου, θὰ ἔμπορεῖ νὰ ἐπιχειρηθῇ μόνον ὑπὸ δύο προϋποθέσεις :

α) ὅτι θὰ ἐχρησιμοποιῶσε τὰ πορίσματα πολυαρίθμων προεργασιῶν, εἰς τὰς ὁποίας νὰ ἐξετάζονται μεθοδικῶς τὰ ἐπιμέρους προβλήματα, ὅσα παρουσιάζει ἡ ἐρευνα τοῦ ἔργου τοῦ Κοραῆ καὶ τῆς ἐποχῆς του. Τοιοῦτου εἶδους προεργασίαι εἶναι ὀλίγαί ἀκόμη, καὶ θὰ χρειασθοῦν πολλὰ χρόνια νὰ γίνουν—ἂν γίνουν. Καλὰ καλὰ δὲν ἐμελετήθη τὸ ἀνέκδοτον ὕλικόν τῶν παρασελιδίων σημειώσεων τοῦ Κοραῆ εἰς τὰ βιβλία του — διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς μίαν κατηγορίαν θεμάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν εἰδικότητά μου— καὶ οὔτε εἶναι εὐκόλον εἰς τὴν Χίον πού εὐρίσκονται, νὰ μελετηθοῦν.

β) ὅτι θὰ ἐξήταζε τὴν προσωπικότητα τοῦ Κοραῆ καὶ τὴν πνευματικὴν φυσιογνωμίαν τῆς ἐποχῆς του με εὐρύτητα φιλοσοφικῆς ἀντιλήψεως, με μίαν εὐρυπαΐκότητα, θὰ ἔλεγε, ἱστορικῆς συνειδήσεως⁽²⁾, πού ζήτημα εἶναι ἂν καὶ ἡ κατόπιν γενεὰ θ' ἀποκτήσῃ⁽³⁾. Παρεξηγοῦντες τὴν ἀρχὴν τῆς εἰδικεύσεως, παρεξηγοῦντες ἀκόμη τὸ ὠραῖον αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, ἐξακολουθοῦμεν καὶ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν μας παραγωγὴν καὶ εἰς τὴν ἐκπαιδευσίαν μας νὰ κινούμεθα μέσα εἰς τὰ στενά ὄρια ἐνὸς ἀποκλειστικοῦ ἑλληνοκεντρισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξετάζει τὰ πράγματα τὰ ἑλληνικά καθ' ἑαυτά, ἔξω τόπου καὶ χρόνου, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ὁ ὁποῖος — τὸ χειρότερον — δὲν αἰσθάνεται κἄν, πόσον στενὸς εἶναι ὁ ὄριζων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινεῖ-

ται. Ἡ κατάστασις αὐτὴ δὲν ἔμπορεῖ φυσικὰ νὰ διορθωθῇ διὰ μιᾶς· χρειάζεται νὰ δημιουργηθῇ μία κοινὴ συνείδησις, καὶ νὰ δημιουργηθῇ ὀργανικῶς, δηλαδὴ σιγὰ σιγὰ. Ἐν τῷ μετὰξὺ ἔμποροῦμεν νὰ κατευθύνωμεν τὴν προσοχήν μας εἰς τὰ ἐπιμέρους προβλήματα, εἰς τὴν συγκέντρωσιν καὶ τακτοποίησιν τοῦ ὕλικου, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ ἐργασία τοῦ κ. Γ. Λαδά εἶναι ἀξία παντὸς ἐπαίνου.

Περιλαμβάνει τέσσαρα μέρη : Εἰς τὸ πρῶτον παρέχεται ἀκριβὴς βιβλιογραφικὴ περιγραφή τεσσάρων φυλλαδίων ἐπαναστατικοῦ περιεχομένου, τὰ ὅποια ἐξέδωκεν ὁ Κοραῆς κατὰ καιροὺς ἀνωμόμως, καὶ τὰ ὅποια, ὅπως ἀποδεικνύει ὄχι χωρὶς ἐριστικότητά ὁ συγγραφεὺς, πολλοὶ ἔχουν συγχύσει. Εἶναι δὲ ταῦτα : τὸ Ἄσμα πολεμιστήριον τοῦ 1800, τοῦ ὁποίου ἀνατυπώνει τὸ κείμενον με τὰς παρῶλλας τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ 1821, — χαρακτηριστικὸν δείγμα τοῦ πόσον ὀλίγην ποιητικότητα εἶχαν καὶ ὁ Κοραῆς καὶ τὸ περιβάλλον τῆς Γαλλίας τοῦ 18 αἰῶνος πού τὸν ἐξέθρεψεν. Τὸ Σάλπισμα πολεμιστήριον τοῦ 1801 καὶ τοῦ 1821 (β' ἐκδοσις), καὶ τὸ Σάλπισμα ἑλληνοσωτήριον τοῦ 1821. Εἰς τὸ δεύτερον μέρος ἀποδεικνύεται πειστικώτατο, νομίζω, ὅτι ὁ Κοραῆς εἶναι ὁ μεταφραστὴς τῆς *Μικρᾶς Κατηχέσεως*, τὴν ὁποίαν ἐξέδωκε τὸ 1774 ἢ ἐν Karlowitz σύνοδος τῶν ὀρθοδόξων κληρικῶν τῆς Αὐστρίας. Εἰς τὸ τρίτον μέρος εὐρίσκει κανεὶς χρησίμους βιβλιογραφικὰς εἰδήσεις περὶ τῶν Παρατηρήσεων τοῦ Κοραῆ εἰς τὸ προσωρινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος, τὰς ὁποίας ἐξέδωκε διὰ πρώτην φοράν πέρυσιν ὁ Θ. Βολίδης. Τὸ τέταρτον μέρος περιέχει *Σύντομον ἀναγραφὴν τῶν εἰς ἰδιαίτερον τόμον ἢ φυλλάδιον ἐκδοθέντων ἔργων καὶ μεταφράσεων τοῦ Ἀδ. Κοραῆ καὶ τῶν μετατυπώσεων αὐτῶν* — τὴν πληρεστέραν πού ὑπάρχει.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς θὰ ἐξακολουθήσῃ με τὸν ἴδιον ζήλον τὰς βιβλιογραφικὰς του ἐρεῦνας καὶ τὸς συλλογὰς του, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ὀλιγώτερον πολῦτιμοι, περὶ τοῦ Κοραῆ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄλλων λογίων τοῦ 18. καὶ 19. αἰῶνος ὕπαρχουν πολλοί, τοὺς ὁποίους καιρὸς εἶναι ν' ἀνασκάψωμεν ἀπὸ τὴν λήθην, εἰς τὴν ὁποίαν περιέπεσαν, καὶ ἡ ἀνασκαφὴ αὐτὴ θὰ ἔχη νὰ παρουσιάσῃ ὄχι ὀλιγωτέρας ἐκπλήξεις ἀπ' ὅτι αἱ συνήθεις ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαί. Θὰ εἶναι ὅμως ἀδύνατος χωρὶς μίαν βασικὴν προϋπόθεσιν : τὴν ἀκριβῆ βιβλιογραφίαν.

I. ΣΥΚΟΥΤΡΗΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

M. Lascaris : «Niccolo Tommaseo ed Andrea Mustoxidi».

Κλ. Ἀναστασιάδου : «Φιλολογικὰ ψεγάδια». Διηγήματα.

Ἀργυρίου Λουζιώτη : «Γιὰ τοὺς νέους».

M. Δασκαλάκη : «Οἱ κόσμοι τῆς ψυχῆς». Ποιήματα. Δρ. 20.

«Ἡ ζωὴ τοῦ σχολείου». Περιοδικὸν δημοσίευμα τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς Δ. Ν. Μακρῆ. Τόμος Γ'.

(1) Μεταξὺ αὐτῶν ἀξίζει ν' ἀναφερθῇ ἡ σύντομος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν καὶ με πλουσίαν βιβλιογραφίαν βιογράφησις τοῦ Κοραῆ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀμάντου εἰς τὰ «Ἑλληνικά», καὶ ἡ ὁμιλία τοῦ Ἀρ. Κούζη περὶ τοῦ Κοραῆ ὡς ἱατροῦ.

(2) Μὲ κοσμοπολιτισμὸν δὲν ἔχει σχέσιν αὐτὸ πού ζητῶ· εἰλικρινεῖς κοσμοπολιτικαὶ ἀντιλήψεις εἶναι ἀσυμβίβαστοι με κάθε ἀληθινὴν ἱστορικὴν σύνθεσιν.

(3) Ὁ Θερεϊανὸς τὴν εἶχεν εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον διὰ τὴν ἐποχὴν του.